

Årsöversikt över ansvarsområdet regionplanering

Landskapsstyrelsen 20.11.2023 § 167

Sammanfattning

Till följd av de snabba förändringarna i verksamhetsmiljön förbereder förbundet sig för både att komplettera landskapsplanen och uppdatera Nylandsprogrammet i en nära framtid. Intressentgruppernas synpunkter gällande landskapsplane- och programarbetet har nu kartlagts genom enkäter till intressentgrupper och en kommunrunda. I år har huvudvikten i processen i första hand legat på teman som markanvändning och regionplanering. År 2024 fortsätter processen med livskraftsteman.

När det gäller behov av att komplettera landskapsplanen ser det ut att tematiken kring en grön, ren omställning i vid bemärkelse, inklusive produktion och överföring av energi, cirkulär ekonomi, kollektivtrafik samt specialvillkor för natur och en hållbar samhällsstruktur, framhävs som en preliminär slutsats av resultaten från interaktion med intressentgrupper.

I fenomenbaserade multiprofessionella klimatteam genomför förbundets sakkunniga tillsammans klimatfärdplanen samt förbundets andra viktiga planer och program. När det gäller intressebevakning, såsom reformen av lagen om områdesanvändning och EU:s markdirektiv, betonas det påverkansarbete som görs i samarbete med nätverk, och i det kommunala samarbetet lär man sig tillsammans om aktuella frågor, såsom energi och boende.

Det föreslås att landskapsstyrelsen beslutar anteckna regionplaneringens lägesöversikt för kännedom samt föra ärendet till landskapsfullmäktige för kännedom.

Redogörelse

I planeringen framhävs interaktion med intressentgrupper som ett underlag för framtida planer

Nylands förbund har som vision att det framtida Nyland ligger rejält före. Detta innebär bl.a. föregångarskap när det gäller att svara på klimatförändringen och den gröna omställningen samt aktivitet i den internationella verksamhetsmiljön. Det har skett och sker många förändringar i vår verksamhetsmiljö, och i vårt arbete som en utvecklare av Nyland ska vi hela tiden beakta flera förändringsfaktorer.

När det gäller beredskap inför framtiden är Nylandsprogrammet och landskapsplanen bland förbundets viktigaste verktyg. Till följd av de snabba förändringarna i verksamhetsmiljön förbereder förbundet sig både för att komplettera landskapsplanen och uppdatera Nylandsprogrammet för åren 2026–2029 i en nära framtid. Intressentgruppernas synpunkter gällande landskapsplane- och programarbetet har nu kartlagts genom enkäter till intressentgrupper och en kommunrunda. I år har huvudvikten i enkäterna och kommunrundan legat särskilt på teman som markanvändning, miljö och regionplanering. Nästa år kommer tyngdpunkten på motsvarande sätt att ligga på livskraftsteman.

Våren 2023 vann helheten Nylandsplanen 2050 laga kraft, och nu har det egentliga genomförandet av landskapsplanen inletts då landskapsplanen

tjänar som ledning för kommunala planer samt övrig planering av områdesanvändningen. Arbetet med Nylandsplanen inleddes redan år 2016, och också därför anses det vara nödvändigt att kartlägga behov av att komplettera landskapsplanen och förbereda sig för att komplettera landskapsplanen. Utgående från interaktion med intressentgrupper samt utgående från ett scenariearbete som utarbetas för Nylandsprogrammet, landskapsplanens lägesbild och det internationella samarbetet är avsikten att definiera de teman som bör ingå i arbetet med att komplettera landskapsplanen. Behovet av att komplettera landskapsplanen och dess brådskande karaktär har framhävts i kommunernas synpunkter.

När det gäller komplettering av landskapsplanen är avsikten att ha en landskapsplan i ett datamodellformat som "kompletteras enligt teman". Den bygger på den lagakraftvunna Nylandsplanen 2050 som kompletteras med helt nya teman. Dessutom uppdateras några av dess teman genom en etapplandskapsplan. Med en etapplandskapsplan sparar man tid och resurser samt undviker en ny behandling av de teman som redan vunnit laga kraft, vilket innebär att man kan fokusera på nya teman och de teman som behöver uppdateras. I samband med arbetet med landskapsplanen kan man också behandla sådana aktuella teman eller fenomen som bara resulterar i utredningar, det vill säga att de inte ingår i den slutliga etapplandskapsplanen. Att undersöka aktuella fenomen och teman ger också bakgrundsinformation för Nylandsprogrammet och kommunerna.

Under perioden från april till september 2023 genomfördes en enkät till intressentgrupper, som är en av utgångspunkterna för arbetet med landskapsplanen och uppdateringen av Nylandsprogrammet. För olika målgrupper utarbetades egna versioner av enkäten: en enkät på strategisk nivå (116 svar) samt en mer omfattande enkät om landskapsplan (41 svar). Den strategiska enkäten var densamma i båda enkäterna och till denna del har svaren slagits samman. Med enkäten på strategisk nivå ville man kartlägga olika gruppers åsikter om Nylands viktigaste framtidsutmaningar samt om Nylands förbunds roll och sätt att svara på dem. Utöver frågorna på strategisk nivå utredde enkäten om landskapsplan också vilka behov det finns att komplettera landskapsplanen och hur fungerande den lagakraftvunna landskapsplanen är.

Enligt enkäten på strategisk nivå var de viktigaste framtida utmaningarna i Nyland följande (i denna ordning): en fungerande regional kollektivtrafik, stävjande av och anpassning till klimatförändringen, stoppande av förlusten av den biologiska mångfalden, en hållbar styrning av tillväxten samt säkerställande av näringslivets verksamhetsförutsättningar. När det gäller att svara på utmaningarna önskade man särskilt att Nylands förbund ska ta en roll i kunskapsbaserad ledning och utveckling av ett brett samarbete. I enkäten om landskapsplan ansåg man att planens viktigaste uppdaterings- och kompletteringsbehov gäller energi och grön omställning, cirkulär ekonomi samt ekologiska nätverk.

Under Nylands förbunds kommunrunda under perioden från juni till oktober 2023 träffade vi under ledning av regionplaneringens kommunansvariga alla 26 kommuner, av vilka nästan 150 representanter deltog i kommunrundan. Under den planläggningsinriktade kommunrundan var det följande teman som mest lyftes fram (i denna ordning): solenergi, trafik, styrning av handel, hållbar samhällsstruktur, konsekvenser för klimatet, cirkulär ekonomi samt förbehåll gällande gruvverksamhet. Man ansåg att samarbetet mellan förbundet och kommunerna är viktigt när det gäller intressebevakningen och MBT-arbetet, och man önskade att samarbetet fortsätter i båda frågorna.

När det gäller behov av att komplettera landskapsplanen ser det ut att tematiken kring en grön, ren omställning i vid bemärkelse, inklusive produktion och överföring av energi, cirkulär ekonomi, kollektivtrafik samt specialvillkor för natur och en hållbar samhällsstruktur, framhävs som en preliminär slutsats av resultaten från interaktionen med intressentgrupper. Det behövs tilläggsinformation som en grund för arbetet med landskapsplanen särskilt när det gäller markanvändningskonsekvenser för projekt inom grön omställning. Nylands förbund ska i snabb ordning inleda en bakgrundsutredning för markanvändningsbehov hos projekt inom grön omställning. För detta ändamål har förbundet fått en finansiering på 70 000 euro av Miljöministeriet. Nylands kommundirektörer ska bli starkt involverade i denna utredning, diskussion och fortsatt utveckling.

Därefter ska förbundet ytterligare fördjupa analysen av resultaten från interaktionen med intressentgrupper och dra slutsatser utifrån den för att identifiera eventuella behov av att komplettera landskapsplanen samt för att uppdatera Nylandsprogrammet. Denna gemensamma utvecklingshelhet inom Nylands förbund fortsätter nästa år också med ett scenariearbete samt med befolknings- och arbetsplatsprojektioner som för sin del också skapar en grund för förbundets kommande arbeten. Också samarbetet med intressentgrupper fortsätter i fråga om arbetet med landskapsplanen och programarbetet.

Vid genomförandet framhävs klimatåtgärder som en del av förbundets olika uppgifter

I de fenomenbaserade, tväradministrativa klimatteamen genomför Nylands förbunds sakkunniga tillsammans klimatfärdplanen och också förbundets andra viktiga planer och program, såsom Nylandsprogrammet, landskapsplanen, trafiksystemarbetet och programmet för smart specialisering. Ur klimatarbetets synvinkel har dessa flätats samman genom förbundets interna processhelhet för genomförande som genomfördes under åren 2021–2022.

Under de senaste åren har Nylands förbund systematiskt främjat ett multiprofessionellt arbetssätt som överskrider de traditionella enhetsgränserna. För att implementera klimatarbetet har vi inrättat sex sakkunnigteam i enlighet med klimatfärdplanens prioriteringar. I år har vi tillsammans analyserat bland annat regeringsprogrammets konsekvenser för klimatarbetet, lyft fram klimataspekten i utlåtanden och myndighetssamarbete samt identifierat åtgärder som förbundet genom sin egen verksamhet kan främja i fråga om olika prioriteringar.

Tillsammans förbereder vi också oss på uppdateringen av klimatfärdplanens åtgärdsprogram samt på att i större utsträckning delaktiggöra våra intressentgrupper, särskilt när det gäller företagssamarbete som betjänar våra medlemskommuner. Under hösten har vi inlett en upphandling för att utarbeta lägesbilder för färdplanens prioriteringar och kartlägga tilläggsåtgärder fram till år 2030 som satts som mål. Kartläggningen av tilläggsåtgärderna sker i samarbete med våra centrala intressentgrupper under våren 2024.

Vi genomför klimatarbete på landskapsnivå i huvudsak genom projektarbete. Klimatarbetet i Nylands kommuner har stötts genom SILTA-projektet (till och med 8/2023) och stödet fortsätter genom Canemure-projektet. Projektet Nylands dal för cirkulär ekonomi främjar omställningen till en cirkulär ekonomi och implementerar det nationella green deal-åtagandet för cirkulär ekonomi. LuoTo-projektet påskyndar för sin del en hållbarhetsomställning inom kreativa branscher. VILKKU-projektet som

inleddes hösten 2023 lyfter fram anpassningen till klimatförändringen vid sidan av stävjandet av klimatförändringen. I projektet kommer man att utarbeta en omfattande riskanalys samt en anpassningsplan på landskapsnivå. Samarbete på EU-nivå stärks genom att vi medverkar i Europeiska kommissionens initiativ till cirkulär ekonomi (CCRI) och mission om anpassning.

I intressebevakningen framhävs påverkansarbete tillsammans med våra nätverk

Inom regionplaneringen har vi tagit en aktiv roll när det gäller den nyländska och kommunala intressebevakningen och utnyttjat vår starka substanskompetens och våra nätverk. På nationell nivå har vi påverkat reformen av markanvändnings- och bygglagen som är viktig för kommunerna och landskapsförbunden tillsammans med våra kommuner, Kommunförbundet och andra landskap och partner.

När det gäller internationell intressebevakning har vi i samarbete med Helsinki EU Office och våra nätverk (bl.a. Metrex och Eurocities) påverkat beredningen av EU-lagstiftningen särskilt om restaureringsförordningen och markdirektivet. Kommunerna har gett oss positiv respons om vårt lyckade och imponerande samarbete i fråga om intressebevakningen, och de önskar att vi fortsätter med samarbetet bl.a. i fråga om reformen av lagen om områdesanvändning och den nya bygglagen samt EU-lagstiftningen om regionplanering. Vi förbereder oss på dessa med hjälp av de tidigare goda erfarenheterna och lärdomarna.

I samarbetet betonas aktuella teman och gemensamt lärande

Kommunerna har gett oss positiv respons och fortsatta önskemål om att vi ska göra ett tätt samarbete med våra kommuner och hjälpa till med akuta teman och besvärliga frågor bl.a. i form av plankafferep som ordnas nästan varje vecka. Vi bjuder in externa talare till dessa virtuella kafferep för kommunala sakkunniga och möjliggör diskussion och gemensamt lärande om aktuella teman, enligt kommunernas önskemål. Höstens intressenta teman är bl.a. reformen av lagen om områdesanvändning, energinätverk och boende. Man anser också att det effektiva MBT-samarbetet med kommunerna (särskilt med KUUMA-kommunerna) är lyckat, och man önskar att detta samarbete fortsätter.

Ett exempel på internationellt samarbete är Metrex-nätverket för metropolområden där Nylands förbund tillsammans med Helsingfors stad och Helsingforsregionens miljötjänster har lett en ny grupp för miljöexperter under åren 2022–2023. Vi koordinerar gruppen tillsammans med regionerna Stockholm, Göteborg och Skåne, och gruppens medlemmar representerar 15 olika europeiska regioner. Gruppen delar med sig av information, erfarenheter och lärdomar kring lösningar för klimatutmaningar till andra regionplanerare på ett effektivt sätt bl.a. genom klimatwebbinarier och workshoppar. Gruppen är ett modellexempel på sådant nätverkssamarbete som baserar sig på partnerskap enligt Metrex Partnership Manifesto (publicerad 8.11.2023). Lärdomar från Metrex har redan utnyttjats och kommer i fortsättningen att utnyttjas i arbetet med landskapsplanen och intressebevakningen, och dessa kommer att implementeras också i kommuner.

Landskapsstyrelsen beslutar

- anteckna årsöversikten över ansvarsområdet regionplanering för kännedom
- ge landskapsfullmäktige översikten för kännedom.

Beslut:

Landskapsstyrelsen beslutade i enlighet med förslaget.

Föredragande:

Tf landskapsdirektör Tuija Telén

Ytterligare upplysningar:

Ansvarig direktör Paula Autioniemi
Sakkunnig Ilona Mansikka och Pia Tynys

Landskapsfullmäktige 12.12.2023 § 28

309/06.01.04/2023

En sakkunnig lämnar en muntlig redogörelse för ärendet vid sammanträdet.

Beslutsförslag:

Landskapsfullmäktige beslutar anteckna årsöversikten för kännedom.

Beslut:

Landskapsfullmäktige beslutade i enlighet med förslaget.